

v trohaskem merilu, kakor v 1. in 3. vrstici 2. in 3. kitice. Ritmične pege se nahajajo tudi še v drugih pesmih. Sestavljalcu sicer ne smemo takih peg šteti v zlo, zakaj pesmi v čitanki niso njegovo delo, a utegnil bi bil popraviti te napake, kakor se tudi drugače ni bal popravljati, kar je zapazil napačnega, bodisi v jeziku, bodisi v vsebini. Nekaj sestavkov je povzetih iz Janežičevega Cvetnika I. in II. dela, popravljene so nekatere jezikovne in stvarne napake, a ne povsodi. N. pr. (str. 7): «V Atilovi vojski so služili Slovenci ... Kedar so kralja pokopavali, imeli so velike krmine ... Latinski pisatelji pravijo, da se je ta sedmina velela »strava«, kar je slovenska beseda ter priča, da so že tedaj stanovali Slovenci v Panoniji. Ko bi bil rajni Trstenjak videl karto, katera slovi kot »tabula Peutingeriana«, bil bi gotovo zadnji odstavek nekoliko premenil in pisal o bivališčih nekdanjih Slovencev za časa Atilovega natančneje in verjetneje. Huni so prodrli v Evropo leta 375. po Kr.; med potjo so trčili na Slovence, ki so v četrtem stoletju bivali — kakor nam kaže omenjena tabula Peutingeriana — v sedanji Rumuniji nad Dunavom, med Črnim morjem in Karpatskimi gorami. Nekaj so jih Huni prisilili, da so šli z njimi kot sobojevniki čez Karpate v veliko nižino Ogrsko, večina Slovencev pa je ostala še nekoliko desetletij v Rumuniji ter šla šele v drugi polovici šestega stoletja iz svojih bivališč, prekoračila Karpate in se naselila v Panoniji, kakor tudi po deželah planinskih. Če latinski pisatelji rabijo slovanski izraz »strava«, to še nikakor ni dosti verjeten dokaz, da so Huni navedeno besedo slišali le od Slovencev v Panoniji naseljenih. — Drugo zgodovinsko nedostatnost čitamo v št. 38. («usmiljena Slovenka»): «Leta 563. po Kr. so privihrali na Donavo divji Obri (Avari).» Dokler so gospodovali po Ogrskem Gepidi in Langobardi, bila je Obrom pot na Ogrsko zaprta; odprla se jim je šele po popolnem porazu Gepidov in po odhodu Langobardov v Italijo leta 568. po Kr. Te in druge nedostatke bi bilo gosp. pisatelju lahko odstraniti, da je dotičnim številkam dodal daljše ali krajše opombe, ki bi bile izvestno v korist učencem in učiteljem. Št. 6. čitamo:

Pod Krasom, kjer stena skalna zijá,
Kjer širi se Landrijska jama.

Kje je Landrijska jama? vprašali bodo radovedni učenci, belil si bode učitelj, nevesč kraje-pisja, glavo, zakaj Kras je obširen.

Jezik je gladek in opiljen. Poprava izraza »primanjkuje« (Jan. Cv., I. del, št. 6) v »nedostaje« (št. 3) ni bila neogibno potrebna. Gospod pisatelj je izpremenil »nižje« (Jan. Cv., I. del, št. 15) v »niže« (št. 9), vendar piše tudi »večji-del« (št. 24). V št. 17 čitamo: »hribi ... gozdje« namesto Janežičevih oblik (Cv. I. št. 8): »hribje ... gozdi«. Manj navaden je izraz »ni se mu hotelo« (št. 20); manj navadna je tudi zveza: »in to še le v veži, nikar v hiši« (št. 20). Št. 35 čitamo: «... da je kar oglušal.» Oblika oglušal se sklada gledé na glasnik é (staroslov. jat) z glagoli slišal, tičal in dr. A vendar se — če sodimo po ljudski govorici in po slov-

nici — staroslovenski é (jat) za omehčanimi soglasniki ne izpremeni vselej v novoslovenski a. Sliši se namreč med ljudstvom češče oblika oglušel. Morebiti bi bilo bolje pisati »najkrajše« namesto »najkračje« (št. 53). Št. 74 čitamo: «... ki se čemerno nareži nad njim»; rajši bi rekli: «... zareži nad njim».

Jos. Jenko.

Pedagogiški letnik. V. leto. 1891—1892. Uredil Fran Gabršek. Izdalo in založilo »Pedagogiško društvo« v Krškem. V Celji. Natisnil Dragotin Hribar. 8°. Str. 236. Cena 1 gld. 40 kr. — Vsebina tega letnika je ta-le: Jana Amosa Komenskega: I. Šola v igri (IV. del). II. Kako pregnati lenobo iz šol. Prevel in uvod dodal Fr. Gabršek. — Simon Rudmaš, koroški solnik in domoljub. Spisal Iv. Lapajne. — Jednostavni predmeti iz stavbarstva in strojstva. Za deske meščanske, obrtne nadaljevalne in rokodelske šole. Spisal Karel Hesky. Poslovenil Josip Bezljaj, učitelj meščanske šole v Krškem. — Kotomerstvo. Izvirna razprava s 6 podobami. Spisal J. B. — Iz norimberške risarske izložbe leta 1890. II. — z—. — Pogled na pedagogiško polje l. 1891. J. L. — Statistiški pregled ljudskega šolstva v Avstriji l. 1890. Sestavila Marija Michél. — Poročilo o »Prvi slovenski stalni učilski razstavi« pedagogiškega društva v Krškem. — Ocene. — Vabilo. — Poročilo o delovanji »Pedagogiškega društva« l. 1891. Fr. Gabršek.

Iz tega pregleda se vidi, da je vsebina ne samo mnogovrstna, ampak tudi bogato strokovnajaška. In taka naj se pridno podaje solnikom, da morejo uspešno napredovati. Poleg vrlega spisa o Rudmašu omenjamo zlasti hvalevredni sestav slovenskih tehniških izrazov, ki dopolnjuje in razširja naše znanstveno in umetnostno besedišče. Že zaradi teh dveh člankov je knjiga zanimiva za vsakega slovenskega omikanca. Dasi nismo z vsemi posameznostmi (nekaterimi nemčiznami) v pisavi zadovoljni, priznamo splošno, da je pisava čista in lepa. Častitamo.

Letno izvestje c. kr. obrtne strokovne šole za lesno industrijo v Ljubljani o šolskem letu 1891/92. Na svetlo dal c. kr. direktor Ivan Šubic. V Ljubljani 1892. Založila c. kr. obrtna strokovna šola za lesno industrijo. Natisnila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg. Vel. 8°. Str. 27. — Tukaj nahajamo najprej kratko zgodovino te šole v preteklih dveh letih, potem pa razna poročila. Iz teh razvidimo, kako se razvija ta najmlajši naš učni zavod. Ker je obrtna šola za naš narod jako važna, vredno je to poročilo občnega zanimanja. Če nam bode kaj prilike, povemo več o tem zavodu.

Letno izvestje c. kr. obrtne strokovne šole za umetno vezenje in šivanje čipek v Ljubljani o šolskem letu 1891/92. V Ljubljani 1892. Založila c. k. strokovna šola za umetno vezenje in šivanje čipek. Natisnila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg. Vel. 8°. Str. 17. — Kar smo rekli o prejšnjem poročilu, to velja tudi o tem.

Kateri bo? Prizor iz domačega življenja. Po Bogosl. Rogačkem predelal J. pl. K. V Celji, 1892. Tiskal in založil Drag. Hribar. 12°. Str. 29. Cena 15 kr., po pošti 17 kr. —

Ta igra nima posebnega jedra, tudi je dejanje nekoliko nenavadno, vendar je dokaj saljivosti v posameznih prizorih, zato bode igra ugajala na odru. Nekateri stavki se ne vjemajo s slovenskim jezikom, n. pr.: «Je-li to vaša resnica?» t. j.: Ist das Ihr Ernst? «Natvezati jih je hotela vse prav mastno», menda v pomenu: «Debelo jih je hotela nalagati, za nos zvoditi.» Mnogo je pa dobro zadetih izrekov.

Iskrice. Zbirka pesmij in povestij. Spisal in slovenske mladini poklonil Janko Leban, nadučitelj. III. zvezek. Cena 25 kr., po pošti 28 kr. V Gorici. Založil in tiskal Anton M. Obizzi. 1892. 12°. Str. 76. — V tej knjižici je nekaj izvirnih, nekaj že prej natisnjenih spisov, povestit in pesmic. Kakor je vsebina večinoma primerna otroškemu duhu, tako je tudi pisava dokaj lahka in gladka, pa tudi pravilna.

Drobtinice. XXVI. letnik. Uredil dr. France Lampe, profesor bogoslovja. Založila Katol. družba za Kranjsko. V Ljubljani. Natisnila «Katol. Tiskarna.» 1892. 8°. Str. 196. Cena 80 kr. Prodaje «Katoliška družba» v Ljubljani, Stari trg, 13, in «Katol. Bukvarna». — Knjigo posvečuje urednik svojim prijateljem in sotrudnikom pri «Dom in Svet»-u. V treh delih je ta-le vsebina: A. Nabožni del: Duh sv. Frančiška Saleskega (11.—14. del). B. Življenjepis: Franc Ksav. Kramer, poslednjič korar v Ljubljani. (Nadaljevanje in konec lani začetega spisa, pogl. XIX.—LXXVII.) C. Razno-terosti: Beseda o I. slovenskem katol. shodu. Sv. suknja Jezusova v Treviru na Nemškem. Pesmi (9). Imenik udov Katoliške družbe za Kranjsko leta 1892. Knjiga ima pet slik.

Kopališče Kneippovo v Kamniku na Kranjskem. Z ilustracijami kopališča in okolice Kamniške. V Ljubljani. Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg. 1893. 18°. Str. 34. Cena 30 kr. — Ta knjiga je prevod (kar pa ni povedano) ali slovenska izdaja nemške knjižice «Wasser-Heilanstalt und Bad Stein in Krain», ki je izšla v Wörl-ovi zbirki. Le na dveh mestih smo našli v slovenski knjižici mal dostavek. Škoda, da nima tudi slovenska knjiga načrta Kamniškega mesta. Lahko pa rečemo, da je slovenska knjižica sama na sebi lepa in dobra; prevod je gladek. Za ptujko «abonnement» rabimo besedo «naročnino» lahko tudi tedaj, kadar govorimo o jedilih.

Zgodbe svetega pisma za nižje razrede ljudskih šol. S 47 podobami. Nemški spisal dr. Friderik J. Knecht. Poslovenil Iv. Skuhala, dekan v Ljutomeru. Z dovoljenjem knezoškofijstva Lavantinskega, Ljubljanskega in Krškega ordinarijata. Tretji natis. Freiburg v Breisgavi. 1892. Herderjeva založnica. 8°. Str. 95. Cena 26 kr. — Ta knjižica, za šole jako rabna, znana je že našim čitateljem iz prejšnjih izdaj.

Matica Slovenska je izdala ravnokar za leto 1892. tri knjige: 1. Letopis za leto 1892. — 2. Poknežena grofija Goriška in Gradiščanska. — 3. Z ognjem in mečem, roman, iz poljščine poslovenjen.

Časopisov in perijodičnih književnih stvari smo imeli Slovenci v pretekli. letu 35. — L.

SRBSKO SLOVSTVO.

(Piše J. Barlè.)

Matica Srbska. Pred štirimi leti sem menda pisal že nekaj o tem najstarejšem slovstvenem društvu na slovanskem jugu. Vendar mislim, ne bode škodilo, če zopet malo izpregovorim o Matici Srbski; saj je potrebno, da se slovanski rodovi vedno bolj med sabo poznamo.

«Matica Srbska» je bila utemeljena l. 1826. Že leto preje je začel izdajati profesor Jurij Magarašević v Novem Sadu (Neusatz) književni zbornik: «Letopisi serbske». To je bil začetek, a lepo misel o književnem društvu je oživljal posebno mladi Jovan Hadžić; nagovoril je nekoliko imovitih peštanskih trgovcev, da so utemeljili «Matico». Lepe denarne podpore plemenitih ustanovnikov so postavile društvu čvrst temelj, zato ga tudi niso mogli uničiti mnogi viharji. Še danes stoji čvrsto, a upamo, da bode bratom Srbom rodilo še obilo sadu.

Dve stvari sta pri «Matici Srbski», s katerimi se druge Matice ne morejo tako ponašati: njena starost, in njen imetek. Uprav čudimo se, kakó so že v časih, ko je ilirstvo spalo še trdo spanje, kako so že ondaj, dasi niso bile razmere nič ugodne, mogli utemeljiti na slovanskem jugu književno društvo. Še bolj se čudimo, da ima ta Matica prav ogromen imetek; v letu 1891. je imela 754.598 gld. in 78 novč. Oj srečni Srbi, vsklikne marsikateri od vas, ker imajo tako bogato Matico, koliko predragocenih knjig lahko izdadó vsako leto! Počakajte malo, da povem vse! Od devetnajstih precéj obilnih ustanov so ustanovljene le štiri v pravem pomenu za književnost; zato se more v književne namene izdati le 3760 gld., kar je dokaj malo v primeri z onimi sedemsto tisoč goldinarji. Deset ustanov je za podporo dijakov in za dobrodelne namene; zato šola Matica vsako leto šestnajst dijakov na raznih učiliščih, katerim razdeli na leto do 5600 gld. Preostalih pet ustanov pa še ni začelo delovati.

Kakor vsaka Matica, tako ima tudi srbska ude. Vem, da vas mika zvedeti, koliko udov ima «Matica Srbska». Ne mnogo. «Matica Hrvatska» jo mnogo presega, (ima 981 utemeljiteljev in 8100 letnih udov), a tudi naša slovenska je srbsko že dosegla. Seveda treba pomisliti, da «Matica Srbska» ni imela do sedaj letnih členov, ampak le ustanovitelje, (kateri plačajo 50 gld.), in teh je bilo do sedaj z onimi, kateri še niso plačali vse ustanovnine, od leta 1826. pa do leta 1891. vseh skupaj 1562 členov, od katerih je že jedna petina pomrla. Ker ni vsakomu lahko položiti v sedanjih ubogih časih 50 gold. na žrtvenik domovinski, zato je bil že skrajni čas, da Matica ustanovi tudi podporne letne člene, kar je tudi sklenila v lanski glavni seji. Podpornik plača letne tri gold., in dobi vse knjige, katere izda Matica. To je izvestno važen in potreben korak, saj se takó odpre Matica širjemu občinstvu; lepi uspehi «Matice Hrvatske» kažejo najbolje, da to Matici ne bode v škodo.

«Matica Srbska» izda vsakega leta po več knjig: «Letopis», (knjiga šteje od 150—180 str.), katerega urejuje že dolgo A. Hadžić, a poleg